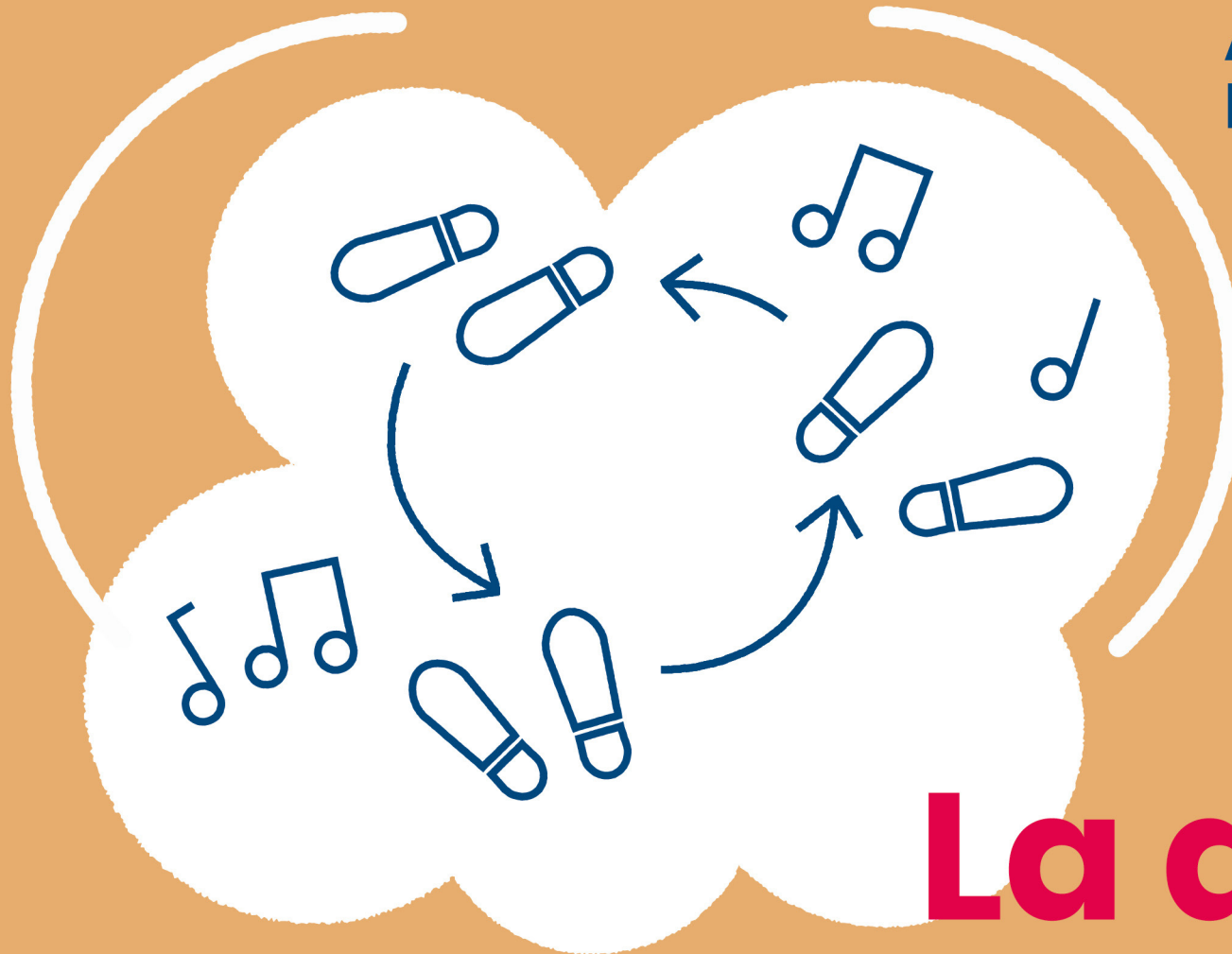

AULA DIDÀCTICA
ESCALANTE

La dansa

Per a començar... pensem!

Treball individual

Al nostre vídeo us contem moltes coses sobre la història de la dansa. Amb aquestes fitxes aprendreu moltes coses més i fareu un treball final en grup. Comencem amb un treball de metacognició que us ajudarà a pensar i a organitzar el vostre pensament sobre el tema. Així doncs, penseu i escriviu en els apartats que us proposem tot seguit:

- Coneixereu moltes coses sobre la dansa. Què és el que més us agrada d'ella?

- Després de veure el vídeo, què us agradaria aprendre'n?

- ☐ Ajudar
- ☐ Compartir
- ☐ Escoltar
- ☐ Respectar opinions

Escriviu-ne uns altres

- Després de veure el vídeo, què us agradaria aprendre'n?

Ja estem preparats!

Treball en grup

Com heu vist al nostre vídeo, al llarg de la història la humanitat s'ha servit de la música i la dansa per a expressar sentiments i divertir-se. En cada època les formes d'expressió han estat relacionades amb la manera en què la gent es relacionava, vivia i convivia.

A continuació, us presentem un breu resum de les característiques de cada època i uns vídeos perquè us feu una idea del que degué ser i del que són aquestes manifestacions artístiques.

La nostra proposta de treball és que feu una lectura de cada fitxa i que vegeu els vídeos de cada època, per a després triar una d'aquestes èpoques i dur a terme la proposta de creació que us fem.

- Organitzeu-vos en grups de 4 a 6 persones.
- Trieu l'època que voleu treballar.
- Repartiu les funcions segons la proposta de treball que us fem en cada fitxa.
- Planifiqueu el treball, assageu i prepareu la representació per a posar-la en comú amb la resta de la classe.
- Gaudiu del treball!

Les danses tribals

Per a saber-ne més

Molts arqueòlegs i historiadors consideren que algunes de les escenes que trobem en les pintures rupestres representen danses i celebracions musicals. Estudiar el comportament i els costums d'algunes tribus primitives que hi ha, actualment, també ajuda a crear hipòtesis sobre la vida musical i de la dansa de l'home primitiu. Els instruments de percussió i la veu acompanyaven aquestes danses.

Ací teniu un exemple d'aquest tipus de danses:

<https://youtu.be/QBd1AtyyLZo>

La dansa a l'antic Egipte

En les pintures, en els relleus i en els baix relleus apareixen moltes imatges de cantants, instrumentistes i ballarines acompanyant reis i reines, sacerdots i agricultors treballant en el camp.

La majoria dels ballarins i els músics eren dones i formaven part del seguici reial; sovint, eren enterrades prop de les tombes reials com a símbol molt valuós en l'altra vida.

A part dels instruments musicals s'utilitzava la veu, la qual era considerada com l'instrument més poderós per a arribar fins a les forces del món invisible.

Podeu escoltar la cançó de la partitura més antiga que s'hi ha trobat i que s'ha pogut desxifrar: himne hurrita del 1400 abans de Crist:

https://www.youtube.com/watch?v=viMbnj_Ei2A

Així, cal pensar que els primitius utilitzaven la dansa per motius semblants als de la música:

- La màgia i les forces superiors.
- Infondre valor a caçadors i guerrers.
- Ritus amorosos.
- Per a divertir-se.

Les danses tribals

Treball en grup

Us proposem que, segons les característiques d'allò que hem explicat sobre les danses tribals, creeu una dansa a partir d'alguns dels seus temes propis:

- La màgia i les forces superiors.
- Infondre valor a caçadors i guerrers.
- Ritus amorosos.
- Per a divertir-se.

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu...

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

La dansa a l'antic Egipte

Treball en grup

La dansa a l'antic Egipte tenia unes característiques diferents a les tribals. Segons les característiques que us hem explicat, creeu una dansa que faci referència a aquells ritus religiosos. Recordeu que la veu era part de la dansa.

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu...

Preneu nota de totes les funcions que teniu cadascun de vosaltres en aquest treball.

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

La dansa a l'antiga Grècia

Per a saber-ne més

Segons el gran escriptor Homer, la dansa va ser ensenyada pels déus als mortals, amb la qual cosa era considerada un do diví. Va passar de ser un llenguatge religiós amb els déus a formar part de les cerimònies civils, les festes i la vida quotidiana, sent part de l'educació dels xiquets i els joves. La dansa es realitzava juntament amb la música i el teatre en espectacles públics.

Les danses més famoses van ser:

- **Les danses dionisiàques.** Eren danses sagrades dedicades al déu Dionís. És considerada la més antiga i, en principi, era ballada només per dones fins que va evolucionar, passant a ser ballada per homes i dones. Es ballaven cantant al voltant de l'altar. Amb els anys, va evolucionar de dansa religiosa a civil i, d'ací, a l'espectacle en teatres.
- **Les danses pírriques.** Era una dansa militar que consistia en un ball de moviments gimnàstics encadenats. També va començar com a dansa religiosa, passant a profana i a l'espectacle. Era ballada per homes.
- **Altres danses.** Hi havia danses diferents per a cada déu: unes eren ballades per sacerdotesses i joves al voltant de l'altar, unes altres per joves en diverses celebracions. També hi havia danses que eren ballades per ciutadans i llauradors com a diversió i en celebracions, com ara noces, banquets i, fins i tot, enterraments.

Els moviments en les danses se centraven en tors, braços i mans i, molt menys, en els passos.

Ací podeu veure una recreació d'aquelles danses:

<https://www.youtube.com/watch?v=i5yQYM7zsrww>

La dansa a l'antiga Grècia

Treball en grup

A la Grècia clàssica la dansa era una part molt important de l'educació dels joves.

D'acord amb el que ja hem explicat, trieu una de les danses model i, segons les seues característiques, dissenyeu i bal·leu la coreografia que creeu.

Recordeu que poden ser:

- Danses dionisiàques.
- Danses pírriques.
- Altres danses.

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu...

Preneu nota de totes les funcions que teniu cadascun de vosaltres en aquest treball.

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

La dansa a l'edat mitjana

Per a saber-ne més

Sabem per textos i il·lustracions que la dansa es practicava a l'edat mitjana en diferents ambients, tant la noblesa en els seus castells com els llauradors i els comerciants en les places. Fins i tot l'Església, que era contrària a aquestes celebracions, permetia de vegades realitzar senzilles danses amb la finalitat d'acostar-se als fidels.

La noblesa en castells i palaus

Es feien tant danses cortesanes en grup per a entreteniment i celebracions dels nobles com exhibicions de ballarines expertes.

Les danses practicades per la noblesa eren arrossegant els peus i menys saltironants, en grups en línia o en cercle.

En aquests vídeos podeu veure algunes d'aquestes danses:

Danses medievals de la cort. Martín Castaño
<https://www.youtube.com/watch?v=XkJH5dBVhg0>

Schiarazula Marazula
<https://youtu.be/GAwGz3-2XXA>

Els plebeus en les places

Danses de grup per a celebracions, festes i diversió. Eren conegudes per tots. Es ballaven en grups formant cercles o files, eren saltironants i animades.

També es feien exhibicions per ballarins dins de les representacions de joglars que viatjaven pels pobles.

En aquests vídeos podeu veure algunes d'aquestes danses:

https://youtu.be/_pQnZ7Enk64
<https://youtu.be/LH2G2imXDBs>

Religioses

Danses de tipus didàctic de formes austeres i senzilles. Es representaven a la porta de l'església.

Una dansa curiosa era la dansa macabra o «de la mort»: la realitzava un ballarí disfressat d'esquelet i acompanyava el festeig fúnebre en els enterraments.

En aquest vídeo podeu veure una d'aquestes danses:

<https://youtu.be/hm31lko8TMU>

La dansa a l'edat mitjana

Treball en grup

Penseu en què us voleu convertir: en nobles en els seus castells, en plebeus en les seues festes en la plaça o en ballarins de la dansa macabra.

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu...

Preneu nota de totes les funcions que teniu cadascun de vosaltres en aquest treball.

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

La dansa al Renaixement

Per a saber-ne més

En aquesta època la dansa adquireix una gran importància gràcies als avanços musicals del moment i a la invenció de la impremta, ja que van començar a publicar-se els primers tractats de dansa de la història. En passar a ser una assignatura que s'estudia en llibres, la societat aristocràtica va començar a donar-li molta importància. Va començar la separació entre les danses populars i les cortesanes o de saló. En els tractats de dansa no només es parla dels passos concrets que cal donar en els diferents balls, sinó que també s'hi parla de tot tipus de detalls com ara l'espai, el caràcter dels ballarins i les formes musicals.

Tot això va fer que grans artistes del moment, com ara Leonardo da Vinci o Botticelli, pintaren decorats i escenografies per als espectacles de dansa. A mitjan segle XV, Domenico da Piacenza és considerat el primer coreògraf de la història perquè realitza uns escrits sobre la dansa marcant cinc elements importants a l'hora de crear una coreografia.

Tipus de danses:

— La dansa alta

Incloïa salts i alçament dels peus i de les cames. Eren danses pròpies dels balls populars, tot i que també en trobem alguna de cortesana. La gallarda va ser una d'aquestes danses interpretades amb pas saltat.

— La dansa baixa

Més solemne, pausada, elegant, pròpia dels nobles que vestien complicats i pesats vestits, amb la qual cosa s'arrossegaven els peus. La pavana, d'origen espanyol o italià, va ser la més important d'aquesta dansa baixa: refinada, pausada i majestuosa, com si imitara els moviments d'un paó.

https://youtu.be/vX_6lf5Ou6I

<https://youtu.be/BXZrT4fMgFk>

La dansa al Renaixement

Treball en grup

Teniu l'ocasió de convertir-vos en coreògrafs de palaus per a divertir nobles i reis. Creeu una pavana o una gallarda copiant els passos i les formes que heu vist en els vídeos.

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu, etc. És hora d'utilitzar la vostra flauta dolça, si us abelleix.

Preneu nota de totes les funcions que teniu cadascun de vosaltres en aquest treball.

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

La dansa al classicisme

Per a saber-ne més

Des de finals del segle XVIII la dansa comença a experimentar canvis importants, tant en la tècnica com en el concepte d'espectacle.

Algunes de les característiques d'aquest període són:

- Comencen a aparèixer els ballarins professionals; es converteix en una disciplina difícil i especialitzada.
- Les dones comencen a formar una part molt important en les coreografies, els seus vestits són més curts i senzills. Els moviments són cada vegada més complicats.
- La dansa s'independitza del teatre i de l'òpera. Passa a contar històries sense necessitat de ser cantades o declamades.
- Apareix el ballet d'acció o pantomima. Consistia en una coreografia narrativa que combinava dansa i mim.

El 29 d'abril de 1727 naix Jean Georges Noverre, qui és considerat el primer ballarí i coreògraf que va realitzar la renovació total de la dansa i la va exportar a molts països. Des de 1982, cada 29 d'abril se celebra el Dia Internacional de la Dansa, en record del seu naixement.

Ací podeu veure un exemple del famós ballet *El llac dels cignes*, del fragment «Els xicotets cignes»:

<https://youtu.be/H-5PWCsx20E>

I aquest altre famós, el «Vals de les flors»:

<https://youtu.be/2DiL3p98ejE>

Quan apareixen les sabates de punta?

Després de la Revolució Francesa van quedar eliminades del ballet les sabates de taló, passant a usar-se unes sabates més lleugeres i suaus amb uns plecs en la punta i unes cintes que asseguraven el peu del ballarí: es coneixien com sabates *pointe*, les quals són les sabates de mitja punta actuals.

Però les que va utilitzar Maria Taglioni (1804-1884) són considerades les primeres sabates de punta, elaborades pel seu pare, qui també va ser ballarí.

La dansa al classicisme

Treball en grup

Aquesta dansa requereix d'una tècnica especialitzada i molt difícil, així que us ho deixem a la vostra elecció. Podeu intentar imitar un dels fragments dels dos exemples que us hem mostrat en els vídeos.

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu, etc. És hora d'utilitzar la vostra flauta dolça, si us abelleix.

Preneu nota de totes les funcions que teniu cadascun de vosaltres en aquest treball.

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

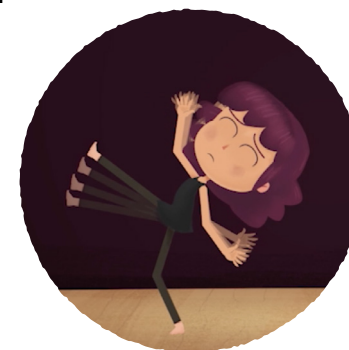
La dansa moderna

Per a saber-ne més

La dansa va canviant al llarg de la història igual que canvia la societat, els costums, els fets polítics, com ara les guerres, els problemes econòmics... Així va ocórrer a la fi del segle XIX i començaments del segle XX. Els balls populars van tornar a tindre molta importància, les noves tècniques de la dansa i la rellevància del espectacle van transformar el concepte de dansa, que passà a anomenar-se dansa moderna.

Algunes de les seues característiques són aquestes:

- Les agrupacions són més lliures; els moviments i les coreografies més obertes faciliten les improvisacions.
- El gest, juntament amb el moviment, són parts molt noves que trenquen amb l'anterior concepte clàssic de màxima bellesa.
- La relació amb el públic canvia a través d'una major expressivitat del moviment.
- Apareixen elements de llum i tecnològics com a part de l'expressió de la dansa.
- Preferència per la sabata de mitja punta i el peu descalç i per un vestuari molt divers, des del tradicional tutú a les malles, els texans, la roba de carrer o la disfressa.
- El ballarí té un protagonisme semblant al de la ballarina, no solament com a portador, sinó que també, fins i tot, amb major protagonisme.
- Els temes són molt variats, textos narratius, reivindicatius o, fins i tot, amb expressió abstracta.

En el següent vídeo podeu veure el treball com a coreògrafa i ballarina de la valenciana Neus Gil Cortés, el treball de la qual es desenvolupa últimament a Londres. Observeu com la musicalitat del text parlat forma part del ritme en els gestos. La ballarina es pregunta si el que fa amb el seu ball és exactament art i què opina la gent «normal» sobre això.

IS THIS ART?

<https://vimeo.com/96193393>

La dansa moderna

Treball en grup

Seguint les característiques d'aquest tipus de dansa, penseu en un tema que ens preocupe en aquests moments: el canvi climàtic, els plàstics en els mars...

Organitzeu el treball tenint en compte: el tema, la forma en la qual es farà la dansa, el vestuari, el nombre de ballarins i la música que utilitzareu o creareu, els instruments que necessiteu, etc. Recordeu que en aquest tipus de dansa no és necessària la música: podeu crear escenaris sonors amb objectes que fareu sonar.

Preneu nota de totes les funcions que teniu cadascun de vosaltres en aquest treball.

— Tema de la dansa:

— Acompanyament rítmic musical:

Encarregats:

— Vestuari i escenografia:

Encarregats:

— Encarregats de la coreografia:

— Ballarins:

— Explicació de la coreografia:

Els festival de dansa

Treball per parelles

Un **festival de dansa** és un lloc d'exhibició i també d'encontre entre creadors, ballarins, coreògrafs, tècnics i gestors.

Durant l'any, a València se celebren diversos festivals de dansa amb la finalitat de donar a conèixer al públic els nous corrents del món de la dansa, com també crear un punt d'encontre entre creadors i professionals de tot el món.

Preneu nota de les dades següents, que trobareu en els webs que us em assenyalat, i contesteu les preguntes:

Podeu visitar també el web del Ministeri, on trobareu la llista de tots els festivals de dansa que depenen del Ministeri de Cultura. Feu una llista de tots ells indicant-hi la ciutat on es realitza.

<https://www.danza.es/actualidad/festivales>

Festival de dansa

Circuito Bucles a València

<https://circuito-bucles.com/>

— Què és Circuito Bucles?

— Quins són els seus objectius i finalitats?

— Quina missió té el festival?

Dansa València

<https://cultural.valencia.es/es/activitats/danza-valencia-2019/>

— Des de quin any se celebra Dansa València?

— Quins són els seus objectius i finalitats?

— Quina missió té el festival?

La vocació del coreògraf

Treball en grup

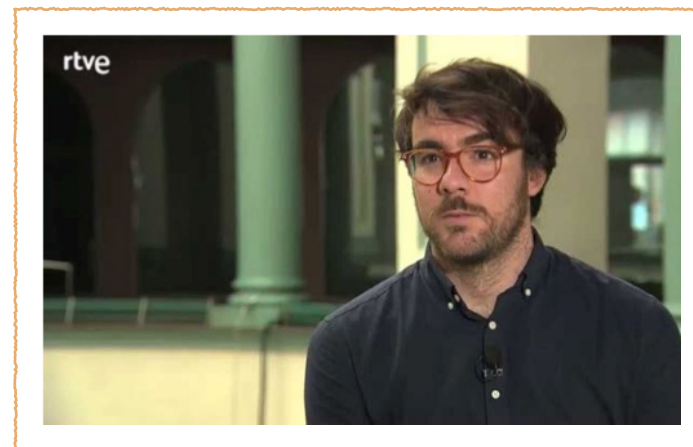
Marcos Morau, el xiquet que va voler crear dansa sense pujar a un escenari.

«Saber des de xicotet que et vols dedicar a la creació, a la dansa, però sense pujar a un escenari... no sol ser habitual.

Marcos Morau ho va tindre clar quan li va tocar decidir el seu futur professional; des d'Ontinyent — el seu poble natal —, se'n va anar a València, d'ací a Barcelona i després va fer el salt a Nova York. El resultat: La Veronal, la seua companyia de dansa.»

Us convidem a escoltar l'entrevista que li van fer a Marcos a Radio Nacional en el programa *A compás*.

http://mvod.lvlt.rtve.es/resources/TE_SACOM01/mp3/1/7/1529691815771.mp3

Mentre escolteu, podeu anar prenent nota dels temes que més us criden l'atenció de l'entrevista per a després comentar entre tota la classe les vostres impressions.

Què us sembla la idea de perseguir els ideals des de tan menut? Creieu que és important el paper de la família? Per què?

Podeu visitar el web de la companyia La Veronal i veure els vídeos dels espectacles que han presentat als escenaris.

<http://www.laveronal.com>

Proposta de millora personal

- En quins aspectes hauria de millorar?

- Quines mesures hauria de prendre per a millorar-los?

Penseu com heu fet el treball, què heu après i com us heu sentit.

Pinteu cada fragment de la diana de color. Recordeu que com més positiva és la vostra avaluació més s'allunyareu del punt 1.

